

የጉምሩክ አዋጅን ለማሻሻል ስለተዘጋጀው የአዋጅ ረቂቅ የቀረበ አጭር መግለጫ

1. መግቢያ

የአገራችንን የወጪና የገቢ ንግድ ሥርዓት ከሚመሩ ሕጎች አንዱ የሆነው የጉምሩክ አዋጅ የዓለም ዐቀፍ የንግድ እንቅስቃሴ ከደረሰበት የዕድገት ደረጃ ጋር የሚጣጣም፣ በአገራችን እያደገ የመጣውን የማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ልማት የሚደግፍ እንዲሁም ሕጋዊ ንግድን እና ኢንቨስትመንትን የሚያበረታታ እንዲሆን ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል።

ይሁን እንጂ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 ስራ ላይ ከዋለ ወደ 12 አመት የተጠጋው ቢሆንም በ2011 ከተደረገው ማሻሻያ በስተቀር ማሻሻያ ሳይደረግበት ለበርካታ አመታት ቆይቷል። በዚህም ምክንያት አንዳንድ የአዋጁ ድንጋጌዎች የአለም አቀፍ የንግድ እንቅስቃሴ ከደረሰበት የእድገት ደረጃ የማይጣጣሙ፣ የአለም የጉምሩኮች ህበረት እና የአለም የንግድ ድርጅት የጉምሩክ ስርአትን ለማዘመን እና አፈጻጸማቸው ወጥነት ያለው እንዲሆን ከሚያወጧቸው ሞዴል ህጎች የማይጣጣሙ በመሆኑ እነዚህን አንቀጾች በመፈተሽ የጉምሩክ አዋጅን ማዘመን ጊዜው የሚጠይቀው ጉዳይ ይሆናል።

በሌላ በኩል አንዳንድ የጉምሩክ አዋጅ ድንጋጌዎች ኮንትሮባንድን ለመከላከል ለሚደረገው ጥረት አጋዥነት የሌላቸው፣ ለትርጉም የተጋለጡ እና ክፍተት የሚታይባቸው በመሆኑ የወጪና ገቢ እቃዎች ንግድ የተሳለጠ እንዲሆን ለማድረግ እነዚህን አንቀጾች በማያሻማ መንገድ መቅረጽ እንዲሁም የኮንትሮባንድ ንግድን መከላከል የሚያስችሉ ድንጋጌዎችን በአዋጁ ውስጥ ማካተት አስፈላጊ ሆኗል።

በዚህም መሰረት እነዚህን አላማዎች ከግብ ለማደረስ የተዘጋጀው የጉምሩክ አዋጅ ማሻሻያ ዋና ዋና ገጽታዎች እንደሚከተለው ቀርቦታል።

2. የማሻሻያው ዋና ዋና ገጽታዎች

2.1 ስለሰነድ እና እቃ ምርመራ

እቃዎችን ስለመመርመር እና ስለመተንተን የሚደነግገው የጉምሩክ አዋጅ አንቀጽ 23(1) ኮሚሽኑ በእቃዎች እና በሰነዶች ላይ ስለሚያከናውነው ምርመራ በበቂ ሁኔታ የማይደነግግ በመሆኑ አፈጻጸሙ ወጥነት የሚጎድለው ከመሆኑም በላይ በአስመጪዎች እና በኮሚሽኑ መካከል ለሚፈጠር ያለመግባባት በር የሚከፍት ሆኖ ተገኝቷል።

ይህንን ችግር ለማቃለል ንኡስ አንቀጽ በአራት ንኡሳን አንቀጾች ተከፋፍሎ አፈጻጸሙን ግልጽ በሚያደርግ አኳኋን ተደንግጓል። እነዚህ ንኡሳን አንቀጾች ናሙና የሚወሰድበትን መጠን፣

ፍተሻ የሚከናወንበትን አካሄድ፤ የመረጃዎችን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ የሰነድ ምርመራ ሊደረግ የሚችልበትን ጊዜ እና አካሄድን የሚወስኑ ናቸው።

2.2 እቃዎችን ስለመልቀቅ

በስራ ላይ ያለው አዋጅ በአንድ ዲክላራሲዮን ወደአገር የገቡ እቃዎች ተከፋፍለው ሊለቀቁ የሚችሉ መሆኑን ስለማይደነግግ አስመጪዎች በገንዘብ እጥረት ምክንያት በሁሉም እቃዎች ላይ ሊከፈል የሚገባውን ቀረጥ ከፍለው እቃቸውን መረከብ በማይችሉበት ጊዜ ችግር ሲያጋጥም ይታያል።

ይህንን ችግር ለማቃለል በመደበኛ ሁኔታ በአንድ ዲክላራሲዮን ወደአገር የገቡ እቃዎች በአንድነት መለቀቅ ያለባቸው መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ፤ አስመጪው በገንዘብ እጥረት ምክንያት በእቃዎች ላይ ሊከፍል የሚገባውን ቀረጥ እና ታክስ በአንድነት መክፈል በማይችልበት ጊዜ ኮሚሽኑ እቃዎች ተከፋፍለው ሊለቀቁ እንዲችሉ ሊፈቅድ የሚችል መሆኑን የሚገልጽ አንቀጽ ታክሏል።

2.3 እቃዎች በምሩክ መጋዘን ውስጥ የሚቆዩበት ጊዜ

በስራ ላይ ያለው አዋጅ በባህር ወይም በየብስ ተጓጉዘው የሚመጡ እቃዎች በ15 ቀን ጊዜ ውስጥ፤ በአየር ተጓጉዘው የሚመጡ እቃዎች በ10 ቀን ጊዜ ውስጥ የጉምሩክ ፎርማሊቲን አጠናቀው ከማከማቻው መጋዘን መውጣት እንዳለባቸው ይደነግጋል።

ይሁን እንጂ እነዚህ ቀናት ነባራዊውን ሁኔታ ያላገናዘቡ በመሆኑ ከጥቂት እቃዎች በስተቀር አብዛኛዎች የስራው ሂደት በሚፈጀው ጊዜ ምክንያት በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ፎርማሊቲዎችን አጠናቀው አይወጡም።

በመሆኑም ካለፉት አመታት ልምድ በመነሳት እያንዳንዱ የስራ ሂደት በአማካኝ የሚፈጀውን ጊዜ መሰረት በማድረግ ጊዜውን ማሻሻል አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል። በዚህም መሰረት በባህር እና በየብስ ተጓጉዘው የሚመጡ እቃዎች በ45 ቀናት ውስጥ፤ በአየር ተጓጉዘው የሚመጡ እቃዎች በ30 ቀናት ውስጥ የጉምሩክ ፎርማሊቲን አጠናቀው እንዲወጡ በሚያስችል አካሄድ አንቀጽ ተሻሽሏል።

2.4 የተወረሱ እቃዎችን ስለማስወገድ

የጉምሩክ አዋጅን ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቀጥሮ 1160/2011 “ሚኒስቴር” ለሚለው ቃል የሰጠው ትርጉም “የገቢዎች ሚኒስቴር” የሚል በመሆኑ በቀድሞው አዋጅ ለገንዘብ ሚኒስቴር የተሰጡ ፖሊሲን የሚመለከቱ ጉዳዮች ጭምር ለገቢዎች ሚኒስቴር የተሰጡ እንደሆነ ሲገመት ይታያል። ይሁን

እንጂ ይህ በህግ አቀራረጽ ምክንያት የተፈጠረ ችግር መሆኑ ስለታመነበት ሁለቱ ተቋማት በመግባባት ችግሩን ሲፈቱ ቆይተዋል።

ይህንን ስህተት ማረም ስለሚገባ በዚህ አንቀጽ እና በሌሎችም ፖሊሲን የሚመለከቱ አንቀጾች ስልጣኑ የገንዘብ ሚኒስቴር መሆኑ ግልጽ እንዲሆን ተደርጓል።

በሌላ በኩል የጉምሩክ ኮሚሽን የተወረሱ እቃዎችን ለበጎ አድራጎት ድርጅቶች ሊሰጥ እንደሚችል የተደነገገው የመንግስትን ሃብት አጠቃቀም ከሚደነግጉት የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ እና ጸንተው ከሚሰራባቸው ሌሎች ህጎች ጋር የሚጋጭ በመሆኑ አንቀጹን ማሻሻል አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል።

የኮንትራባንድ ንግድ እየተወሳሰበ ከመሄዱም በላይ ኮንትራባንሲቶች የሚጠቀሙበት ተሽከርካሪ ብዛት፤ አይነት እና አቅም ዘርፉ ከሚያስገኘው ጥቅም አንጻር እየተሻሻለ በመሄድ ላይ ይገኛል። የጉምሩክ ኮሚሽን ያለው የሎጂስቲክስ አቅም ኮንትራባንዲቶች ካላቸው አቅም እና ከሚንቀሳቀሱበት አካባቢ ስፋት ጋር የሚጣጣም ባለመሆኑ የመከላከሉን ስራ በብቃት ማከናወን አልተቻለም። ይህንን ችግር ለማቃለል በአንዳንድ አገሮች እንደሚደረገው ከኮንትራባንድ እቃዎች ሽያጭ የሚገኘውን ገቢ የጉምሩክ ኮሚሽንን አቅም ለማጠናከር እንዲውል ማድረግ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል።

በዚህም መሰረት ከኮንትራባንድ እቃዎች ሽያጭ የሚገኘው ገቢ የገንዘብ ሚኒስቴር በሚያወጣው መመሪያ መሰረት የኮሚሽኑን አቅም ለማጠናከር እንዲውል ለማድረግ በሚያስችል አካሄድ አንቀጹ ተስተካክሏል።

2.5 የቃዎች ዋጋ አወሳሰን

የቃዎችን ዋጋ አወሳሰን መርህ የሚደነግገው አንቀጽ 89 እንዲሁም የዋጋ አወሳሰን ዘዴዎችን የሚደነግጉት ከአንቀጽ 90-95 ድረስ ያሉት አንቀጾች በተወሰነ ደረጃ ከአለም የንግድ ድርጅት እና ከአለም የጉምሩክ ህብረት የዋጋ አወሳሰን ስርአት ጋር የማይጣጣሙ ቢሆንም እነዚህ ድንጋጌዎች በአለም አቀፍ ደረጃ ተቀባይነት ካገኙት እና ለእቃዎች ዝውውር ምቹ ሁኔታን ከሚፈጥሩ አሰራሮች ጋር የማይጣጣሙ በመሆኑ ማሻሻያ ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል።

በተለይም አገራችን የአለም የንግድ ድርጅት አባል ለመሆን ጥረት በማድረግ ላይ የምትገኝ በመሆኑ የጉምሩክ አዋጅ ድንጋጌዎች በተለይም የቃዎች ዋጋ አወሳሰን ከድርጅቱ የእቃ ዋጋ አወሳሰን ደንብ ጋር እንዲጣጣሙ ማድረግ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል።

በዚህም መሰረት ለጉምሩክ ቀረጥ አከፋፈል የእቃዎች ዋጋ ሆኖ የሚወሰደው በገዥ እና በሻጭ መካከል የተደረገው ግብይት ዋጋ እንደሚሆን ተደንግጓል። ይሁን እንጂ የጉምሩክ ኮሚሽን

ለስጋት ስራ አመራር እና የዋጋን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ የሚያገለግል የዋጋ መረጃ ቋት ሊያደራጅ እንደሚችል እና በዚህ የመረጃ ቋት የሚገኘው መረጃ አስመጪው ያቀረበው ዋጋ ምክንያታዊ መሆን ያለመሆኑን ለመገምገም ጥቅም ላይ የሚውል መሆኑ በአዋጁ ተመልክቷል። የቀረበው ዋጋ ምክንያታዊ ስለመሆኑ ኮሚሽኑ ጥርጣሬ ካለው አስመጪው ተጨማሪ ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊጠይቅ እንደሚችል፤ የቀረበው ማስረጃ አሳማኝ ሆኖ ካላገኘው ወይም አስመጪው ማስረጃ ሊያቀርብ ካልቻለ የቃው ዋጋ ከአንቀጽ 90-95 ባሉት ድንጋጌዎች መሰረት የሚወሰን መሆኑን የሚደነግጉ አንቀጾች ተካተዋል።

በአዋጁ ረቂቅ የተዘረጋው ስርአት ከአለም አቀፍ የእቃዎች ዋጋ አወሳሰን ጋር የተጣጣመ ከመሆኑም በላይ አስመጪዎች በእቃ ዋጋ አወሳሰን ረገድ ሲያቀርቡት የነበረውን ከፍተኛ ቅሬታ የሚያስወገድ እና የቃዎች ፍሰት የተሳለጠ እንዲሆን በማድረግ ረገድ ከፍተኛ እገዛ ይኖረዋል።

2.6 የገንዘብ ምንዛሪ

ለጉምሩክ ቀረጥ አከፋፈል ሲባል የዕቃዎች ዋጋ ወደኢትዮጵያ ብር መቀየር ያለበት ሲሆን፤ የምንዛሪው መጠን የሚወሰነው አስመጪው ዲክላራሲዮኑን ባስመዘገበበት ጊዜ ነበር። ይሁን እንጂ ዲክላራሲዮን በተመዘገበበት ቀን እና ዲክላራሲዮኑ ተቀባይነት ባገኘበት ቀን መካከል የምንዛሪ ለውጥ ስለሚኖር መንግስት ከፍተኛ ቀረጥ እና ታክስ እንዲያጣ ምክንያት ሆኖ ቆይቷል።

ይህንን ችግር ለማስወገድ የምንዛሪ መጠን የሚወሰነው ዲክላራሲዮኑ ተባይነት ባገኘበት ቀን የኢትዮጵያ ብሄራዊ ባንክ በገለጸው ጠቋሚ የገንዘብ ምንዛሪ ልክ እንዲሆን ተደርጓል።

2.7 የቃዎች የስራት አገር መግለጫ

የእቃዎች ምንጭ የሆነውን አገር በትክክል ለማወቅ የተሰሩበት አገር መግለጫ በእያንዳንዱ እቃ ላይ መለጠፍ እንዳለበት በስራ ላይ ያለው አዋጅ የሚደነግግ ሲሆን፤ መግለጫ የሌላቸው እቃዎች ወደመጡበት አገር እንዲመለሱ ያዛል። ይሁን እንጂ ወደአገር የገባን እቃ የስራት አገር መግለጫ የሌለው በመሆኑ ብቻ ከአገር ተመልሶ እንዲወጣ ማድረግ በገቢ ንግድ እንቅስቃሴ በአጠቃላይም በአገር ኤኮኖሚ ላይ ከፍተኛ ተጽእኖ የሚያሳድር ነው። በመሆኑም የዚህ አይነቱ ግድፈት በሚያጋጥምበት ጊዜ ችግሩን አስተዳደራዊ በሆነ መንገድ መፍታት በሚያስችል አካሄድ አንቀጽ ተሻሽሏል።

በሌላ በኩል ድንጋጌው ኢትዮጵያ በፈረመችው የአፍሪካ የንግድ ቀጠና ስምምነት እና ሌሎች የቀረጥ ነጻ ስምምነቶች የተመለከቱ የእቃዎች ስራት አገር ደንቦችን የሚያረጋግጥና የሚያስፈጽመውን አካል በግልጽ መለየት ስላለበት ይህንን ጭምር እንዲያካትት ተደርጓል።

2.8 ዋስትና

እቃዎች በጉምሩክ አዋጅ በተዘረዘሩ ምክንያቶች በዋስትና የሚለቀቁ በሚሆንበት ጊዜ ዋስትናው በተቀማጭ ገንዘብ፣ በባንክ ዋስትና ወይም በኢንሹራንስ ቦንድ ሊሆን እንደሚገባ ፤ አስመጪው መንግስት በሚሆንበት ጊዜ ግን የደብዳቤ ዋስትና ተቀባይነት ሊኖረው እንደሚችል አዋጁ ይደነገጋል።

ይህንን አንቀጽ ግልጽ ለማድረግ በደብዳቤ ዋስትና እቃዎች የሚለቀቁት አስመጪው ባለበጀት የመንግስት መስሪያ ቤት በሚሆንበት ጊዜ መሆኑ የተገለጸ ሲሆን፤ ታማኝ ግብር ከፋዮችን ለማበረታታት ልዩ መብት የተፈቀደላቸው የኢኮኖሚ አንቀሳቃሾች ጭምር በደብዳቤ ዋስትና እንዲስተናገዱ የሚፈቅድ ማሻሻያ ተደርጓል።

2.9 ስለተመላሽ

በብልጫ የተከፈለ ቀረጥ እና ታክስ ተመላሽ የሚደረግበትን ሁኔታ በስራ ላይ ያለው አዋጅ ይደነገጋል።

ይሁን እንጂ አንቀጹን ግልጽ ለማድረግ በብልጫ የተከፈለ እንዲሁም ወደአገር ሳይገባ ለቀረ እቃ የተከፈለ ቀረጥ እና ታክስ ተመላሽ እንደሚደረግ ፤ በብልጫ የተከፈለ ታክስ ተመላሽ የሚደረገው ዲክላራሲዮን ከተጠናቀቀበት ቀን ጀምሮ በ12 ወራት ውስጥ፤ ወደአገር ሳይገባ የቀረ እቃ ላይ የተከፈለ ቀረጥ እና ታክስ ተመላሽ የሚደረገው ዲክላራሲዮን ከተሰረዘበት ቀን አንስቶ በ12 ወራት ውስጥ ጥያቄ ከቀረበ ብቻ መሆኑ ግልጽ እንዲሆን ተደርጓል።

2.10 ተሽከርካሪን ስለመውረስ

የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 የኮንትራባንድ እቃ የመደበቂያ አካል የተስራላቸው ተሽከርካሪዎች እና ሌሎችም ለኮንትራባንድ እቃዎች ማንኛውንም የሚውሉ ተሽከርካሪዎች ሊወረሱ እንደሚችሉ ይደነገግ ነበር። እነዚህ ድንጋጌዎች ከጉምሩክ ህብረት ድንጋጌዎች ጋር የሚጣጣሙ ነበሩ።

ይሁን እንጂ በኮንትራባንድ ንግድ ስራ ላይ የተሰማሩ ተሽከርካሪዎች ባለቤቶች በኮንትራባንድ ወንጀል ተሳታፊ ባልሆኑበት ሁኔታ ንብረታቸው እንዲወረስ መደረጉ ፍትሃዊ አይደለም በሚል ምክንያት በአዋጅ ቁጥር 1160/2011 አንቀጽ ተሻሽሎ የተሽከርካሪው ባለቤት ብር 100,000 ብቻ እንዲቀጣ ተደንግጓል።

የኮንትራባንድ ወንጀል እየረቀቀ እና እየተወሰነ በመሄድ ላይ የሚገኝ ሲሆን፤ በአገር ኢኮኖሚ ላይ የሚያሳድረው ጉዳት ከጊዜ ወደጊዜ በማደግ ላይ ይገኛል። ከጎረቤት አገራት የኮንትራባንድ እቃዎችን የሚያገኙት፤ መንገድ በሌለበት አካባቢ በፍጥነት የሚሸከረከሩ፤ ጎማቸውን በጥይት በመምታት ለማስቆም እንዳይቻል ጎማቸውን ከጥይት መከላከል የሚያስችል አካል የተገጠመላቸው ተሽከርካሪዎች አሉ። ከዚህም በተጨማሪ የኮንትራባንድ እቃ ለመደበቅ የሚውሉ አካላት በተሽከርካሪዎች ላይ ለማወቅ በሚያዳግት አካላትን እየተገጠመ የኮንትራባንድ ንግድን ለማስፋፋት በር ከፍቷል።

የተሽከርካሪ ባለቤቶች የሚቀጡት ብር100,000 በመሆኑ የኮንትራባንድ እቃው ከተያዘ ኮንትራባንዲስቱ ይህንን ገንዘብ ለመክፈል በመስማማት የኮንትራባንድ ንግድ እንደሚጣጠፍ መረጃዎች ይጠቁማሉ።

እነዚህን ችግሮች ለማቃለል እቃዎችን ለመደበቅ የሚያስችል አካል የተገጠመለት ተሽከርካሪ እና ሙሉ በሙሉ የኮንትራባንድ እቃ ጭኖ ሲጓጓዝ የተገኘ ተሽከርካሪ የሚወረስ መሆኑን በሚገልጽ አካላትን አንቀጽ ተሻሽሏል።

2.11 ይግባኝ ለማቀረብ የሚከፈል ቀረጥ እና ታክስ

በስራ ላይ ያለው የጉምሩክ አዋጅ በጉምሩክ ኮሚሽን እንዲከፍል በተጠየቀው ቀረጥ እና ታክስ ያልተስማማ አስመጪ ለግብር ይግባኝ ኮሚሽን ይግባኝ ሊያቀርብ የሚችለው ቀረጥ እና ታክሱን ሙሉ በሙሉ ከከፈለ በኋላ እንደሚሆን ይደነግጋል።

ይህ ድንጋጌ በሀገር-መንግስቱ ለዚህች የተሰጠውን አቤቱታ የማቅረብ መብት የሚገድብ ከመሆኑም በላይ በጉምሩክ ኮሚሽን ሊፈጸም የሚችለውን ስህተት ከግምት ውስጥ ያስገባ አይደለም። አስመጪው ከረዥም ጊዜ ክርክር በኋላ ገንዘቡ እንዲመለስለት ሲወሰን የሚደርስበት ጉዳት ክፍ ያለ ስለሚሆን ፍትሃዊ ሆኖ አይታይም።

በመሆኑም አስመጪው ያመነውን ቀረጥ እና ታክስ ከፍሎ እና ልክፍል አይገባም የሚለውን ቀረጥ እና ታክስ 50% አስይዞ ይግባኝ ማቀረብ በሚያስችል አካላትን አንቀጽ ተሻሽሏል።

2.12 አስተዳደራዊ መቀጫዎች

የጉምሩክ አዋጅ ከወጣ ረጅም ጊዜን ያሳለፈ በመሆኑ የተጣሉት አስተዳደራዊ መቀጫዎች ከወቅቱ የገንዘብ የመግዛት አቅም አንጻር ሲታዩ አስተማሪ ሆነው አይታዩም። ከዚህም በተጨማሪ የጉምሩክን ህግ በመተላለፍ ተግባር ላይ የተገኙ ወይም ተባባሪ የሆኑ አካላት አስተዳደራዊ ቅጣት ያልተጣለባቸው በመሆኑ በስፋት በጥፋት ስራ ላይ ሲሰማሩ ይስተዋላል።

ይህንን ለመከላከል የተጣለባቸውን ግዴታ ያልተወጡ አንገሮች፤ በኮንትራባንድ ንግድ ተሳታፊ የሆኑ የማንንገር ባለቤቶች፤ የጉምሩክ ህግን የተላለፈ የመጋዘን ባለፈቃድ፤ በጊዜያዊነት ወደአገር ያስገባውን እቃ የጊዜ ገደቡ ሲጠናቀቅ ያላስወጣ ሰው የሚኖርባቸው አስተዳደራዊ ቅጣት በአዋጁ ክፍ እንዲል ተደርጎ ተሻሽሏል።

3. ማጠቃለያ

ከዚህ በላይ የተዘረዘሩት በጉምሩክ አዋጅ ላይ የተደረጉ ማሻሻያዎች የሸቀጦች እንቅስቃሴ የተቀላጠፈ እንዲሆን፤ የጉምሩክ አሰራር ወጥነት ያለው እንዲሆን፤ በጉምሩክ አሰራር ውስጥ ፍትሃዊነት እንዲረጋገጥ ለማድረግ እና የኮንትራባንድ ንግድን ለመከላከል የሚደረገውን ጥረት በማገዝ ረገድ ወሳኝ በመሆናቸው አፋጣኝ ምላሽ የሚጠይቁ ናቸው።

የጉምሩክ አሰራርን በጥልቀት በመመርመር እና ከተሻለ አለም አቀፍ ልምድ አንጻር የተቀሩትን አንቀጾች በመመርመር አዋጁን መሉ በሙሉ የማደስ ስራ ለመስራት እቅድ የተያዘ ሲሆን ጥናቱ በቅርቡ ይጀመራል።

ስለዚህ የቀረበው የጉምሩክ አዋጅ ማሻሻያ የጉምሩክን አሰራር በማዘመን እና በአፈጻጸም የሚያጋጥሙ ችግሮችን በመፍታት ረገድ የሚኖረው ጠቀሜታ ታይቶ ይጻድቅ ዘንድ ለህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት እንዲተላለፍ ይህ አጭር መግለጫ ቀርቧል።

የጉምሩክ አዋጅን እንደገና ለማሻሻል የወጣ አዋጅ

የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 (እንደተሻሻለ) እንደገና ማሻሻል አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፡፡

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 55 (1) መሰረት የሚከተለው ታውጧል፡፡

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ “የጉምሩክ አዋጅ (እንደተሻሻለ) እንደገና ለማሻሻል የወጣ አዋጅ ቁጥር ___/2018” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. ማሻሻያ

የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 (እንደተሻሻለ) እንደሚከተለው እንደገና ተሻሽሏል፡-

1) የአዋጁ አንቀጽ 23 ንዑስ አንቀጽ 1 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ (1)፣ (2)፣ (3) እና (4) ተተክቷል ሌሎች የአንቀጹ ድንጋጌዎች ከንዑስ አንቀጽ 5 እስከ 11 በመሆን ተሽጋሽገዋል፡፡

1/ ኮሚሽኑ የሚለቀቁ ዕቃዎች በተመዘገበ ዲክላራሲዮን የተሸፈኑ መሆናቸውን ለማረጋገጥ እና ቀጣይ የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓትን ለመፈፀም የእቃዎቹን ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል ወይም በመመሪያ በሚወሰን መጠን ናሙናዎችን በመውሰድ መመርመር ይችላል፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የሚከናወን የዕቃ ምርመራ እንደ አስፈላጊነቱ በዕቃ መፈተሻ መሳሪያ ወይም በላቦራቶሪ ወይም በአካላዊ ወይም በሌላ አማራጭ ሊከናወን ይችላል፡፡

3/ ኮሚሽኑ በዲክላራሲዮን አቅራቢው የቀረበ የዕቃ ዲክላራሲዮን ላይ የሰፈሩ መረጃዎችን ትክክለኛነት እና የተሟሉ መሆናቸውን ለማረጋገጥ የሰነድ ምርመራ ሊያከናውን ይችላል፡፡

4/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ኮሚሽኑ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው አስቀድሞ የዕቃ እና/ወይም የሰነድ ምርመራ በተከናወነባቸው ዕቃዎች ላይ በድጋሚ ምርመራ ሊያከናውን ይችላል፡፡

2) የአዋጁ አንቀጽ 25 ንዑስ አንቀጽ (4) ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ (4) ተተክቷል፤ እንዲሁም ከንዑስ አንቀጽ 4 ቀጥሎ አዲስ ንዑስ አንቀጽ (5) ተጨምሯል፡፡

4/ በአንድ ዲክላራሲዮን ተመዝግበው ወደ አገር የገቡ ዕቃዎች ለነጻ ዝውውር መለቀቅ ያለባቸው በአንድ ላይ ነው፡፡

5/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 ድንጋጌ ቢኖርም ዲክላራሲዮን አቅራቢው ወደ አገር ለገቡ ዕቃዎች ሊከፈል የሚገባውን ቀረጥና ታክስ በአንድ ጊዜ መክፈል እንደማይችል ገልጾ ዕቃዎች በክፍልፋይ እንዲለቀቁ ጥያቄ ያቀረበ እንደሆነ ኮሚሽኑ በክፍልፋይ ለሚለቀቀው ዕቃ መጠን ሊከፈል የሚገባው ቀረጥና ታክስ መክፈሉ ሲረጋገጥ ዕቃዎች በክፍልፋይ እንዲለቀቁ ሊፈቅድ ይችላል።

3) የአዋጁ አንቀጽ 51 ንዑስ አንቀጽ (1)፣ (2)፣ (6)፣ (7) እና (8) ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ (1)፣ (2)፣ (6) (7) እና (8) ተተክቷል።

1/ መዘግየቱ የተፈጠረው በጉምሩክ ቁጥጥር፤ በአስተዳደራዊ እርምጃ ወይም ከአቅም በላይ በሆነ ሁኔታ በመሆኑ ምክንያት ጊዜው ካልተራዘመ በስተቀር ማናቸውም በባህር ወይም በየብስ ተጓጉዞ ወደ አገር የገባ ዕቃ ጊዜያዊ የጉምሩክ ዕቃ ማከማቻ ከገባበት ቀን ጀምሮ በአርባ አምስት ቀናት ውስጥ አስፈላጊው የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ተከናውኖበት ከማከማቻው መውጣት አለበት።

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 በተገለጹት ተመሳሳይ ልዩ ሁኔታዎች ምክንያት ጊዜው ካልተራዘመ በስተቀር ማናቸውም በአየር ተጓጉዞ ወደ አገር የገባ ዕቃ ወደ ጊዜያዊ የጉምሩክ ዕቃ ማከማቻ ከገባበት ቀን ጀምሮ በሰላሳ ቀናት ውስጥ አስፈላጊውን የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ተከናውኖበት ከማከማቻው መውጣት አለበት።

6/ በወጪ ንግድ ቀረጥ ማበረታቻ ሥርዓት ወደ ሀገር ውስጥ የገባ ጥሬ ዕቃ ለተጠቃሚው ከደረሰበት ጊዜ ጀምሮ በአንድ አመት ጊዜ ውስጥ ምርት ተመርቶበት ምርቱ ለውጭ ገበያ መቅረብ አለበት። ሆኖም ኮሚሽኑ በጥሬ ዕቃው ምርት ተመርቶበት ምርቱ ለውጭ ገበያ እንዲቀርብ ማድረግ ያልተቻለው በበቂ ምክንያት መሆኑን ሲያምንበት ይህንን የጊዜ ገደብ ለተጨማሪ አንድ ዓመት ወይም እንደ ሁኔታው ከዚያ በላይ ለሆነ ጊዜ ሊያራዝም ይችላል።

7/ ወደ ጊዜያዊ የጉምሩክ ዕቃ ማከማቻ ወይም ቦንድድ መጋዘን የገባ ዕቃ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)፣ (2) ፣ (3) እና (4) በተመለከተው ጊዜ ውስጥ ካልወጣ ወደ መንግሥት የጉምሩክ መጋዘን እንዲዛወር ይደረጋል።

8/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (7) መሰረት ወደ መንግስት የጉምሩክ መጋዘን የገቡ ዕቃዎች ከመወገዳቸው በፊት የዕቃው ባለቤት ሊከፈል የሚገባውን ቀረጥና ታክስ እንዲሁም ሌሎች ወጪዎችን በመክፈል ዕቃዎችን የመረከብ መብት ይኖረዋል።

4) የአዋጁ አንቀጽ 62 ንዑስ አንቀጽ (2) ፊደል ተራ /ሀ/ እና /ለ/ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ (2) ፊደል ተራ /ሀ/ እና /ለ/ ተተክቷል።

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ሀ) ድንጋጌ ቢኖርም ኮሚሽኑ፣

(ሀ) አግባብ ባለው ሕግ መሠረት ቅርስ ሊባሉ የሚችሉ ዕቃዎችን ወይም የገንዘብ ሚኒስቴር በመንግሥት መሥሪያ ቤቶች ጥቅም ላይ ሊውሉ ይገባል የሚላቸውን ዕቃዎች ለመንግስት ተቋማት ያስተላልፋል፤

(ለ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተመለከተው እንደተጠበቀ ሆኖ፤ በኮንትራባንድ ከሚያዙ እቃዎች ሽያጭ የሚገኘው ገቢ የገንዘብ ሚኒስቴር በሚያወጣው መመሪያ መሰረት ለአቅም ግንባታ ተግባር ይውላል።

5) የአዋጁ አንቀጽ 89 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ አንቀጽ 89 ተተክቷል፦

“89. መርሆዎች

- 1/ በሕግ መሰረት ወደአገር በሚገቡ እና ወደውጭ አገር በሚላኩ እቃዎች ላይ ለሚከፈለው የጉምሩክ ቀረጥ፤ ሌሎች በገቢ እና ወጪ እቃዎች ላይ የሚጣሉ ክፍያዎች እና ታሪፍ ነክ ላልሆኑ እርምጃዎች መሰረት የሚሆነው የጉምሩክ ዋጋ ስሌት የሚወሰነው በዚህ የአዋጁ ክፍል በተመለከቱት የዋጋ ስሌት ዘዴዎች መሰረት ይሆናል።
- 2/ ወደ አገር የሚገባ ማናቸውም ዕቃ የጉምሩክ ዋጋ የሚወሰነው እንደ ቅደም ተከተላቸው በዚህ አዋጅ ከአንቀጽ 90-95 በተመለከቱት ድንጋጌዎች መሰረት ነው።
- 3/ ወደ ውጭ አገር ለሚላክ ዕቃ የጉምሩክ ዋጋ ተደርጎ የሚወሰደው ዕቃው የተሸጠበትና ከኢትዮጵያ መውጫ እስከሆነው የጉምሩክ በር ድረስ ለማንኛንም የሚያስፈልገው ወጪ ድምር ይሆናል።

6) የአዋጁ አንቀጽ 89 ንዑስ አንቀጽ 4 እና 5 ተሰርዞው በሚከተሉት አዲስ ንዑስ አንቀጽ (4) እና (5) ተተክተዋል፦

“4/ ሚኒስቴሩ በዚህ አዋጅ የተደነገጉትን የዋጋ ዘዴዎች ስራ ላይ ለማዋል የሚያስችል መመሪያ ሊያወጣ ይችላል። ይህ መመሪያ በዚህ አዋጅ ከአንቀጽ 90-95 ከተመለከቱት ወጪ ሌሎች የዋጋ አተማመን ዘዴዎች ስራ ላይ እንዲውሉ ለመፍቀድ ወይም ለማዘዝ አይችልም።

5/ ኮሚሽኑ ለስጋት ስራ አመራር እና ዋጋን ለማረጋገጥ የሚያገለግል የዋጋ መረጃ ቋት ሊያደራጅ ይችላል። ይህ የመረጃ ቋት እንደ ቁርጥ ዋጋ ወይም መነሻ ዋጋ ወይም በዚህ አዋጅ የተደነገጉትን የዋጋ ዘዴዎች የሚተካ ሆኖ ሊያገለግል አይችልም። ከዚህ የመረጃ ቋት የሚገኘው መረጃ በዲክላራሲዮን አቅራቢው የቀረበው የግብይት ዋጋ ምክንያታዊ መሆን አለመሆኑን ለመገምገም እና ተጨማሪ ማጣራት ማድረግ የሚያስፈልግ መሆኑን ለመወሰን ብቻ ጥቅም ላይ ሊውል ይችላል።

7) የአንቀጽ 90 (1) መግቢያ እና የዚህ አንቀጽ ፊደል ተራ (መ) ተሰርዞው በሚከተለው ተተክተዋል።

“1) ወደ አገር ውስጥ ለሚገባ ዕቃ የግብይት ዋጋ ተደርጎ የሚወሰደው ወደ ኢትዮጵያ እንዲላክ ለተሸጠው ዕቃ በትክክል የተከፈለው ወይም የሚከፈለው ዋጋ ሲሆን፤ አስፈላጊ በሚሆንበት ጊዜ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 96 የተመለከቱት ተጨማሪ ክፍያዎች የታከለበት ይሆናል። ሆኖም፦

(መ) ገዥውና ሻጩ ግንኙነት ያላቸው ከሆነ እና ኮሚሽኑ በሁለቱ መካከል ያለው ግንኙነት በዋጋው ላይ ተጽዕኖ አሳድሯል ብሎ ለማመን በቂ ምክንያት ካለው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 99 የተመለከተውን ሥርዓት በመከተል አስመልጧል ባቀረበው የግብይት ዋጋ ላይ ጥያቄ ሊያቀርብ ይችላል። አስመልጧል ግንኙነቱ በዋጋው ላይ ተጽዕኖ ያለማሳደሩን ማረጋገጥ ካልቻለ ኮሚሽኑ የቀረበውን የግብይት ዋጋ ውድቅ ሊያደርግ ይችላል።

8) ከአንቀጽ 98 ንዑስ አንቀጽ 3 ቀጥሎ የሚከተሉት አዲስ ንዑስ አንቀጽ (4)፣ 5) እና (6) ተጨምረዋል፤

“(4) ሶፍትዌር የተጫነባቸው ወደ አገር የሚገቡ የመረጃ ማከማቻዎች የጉምሩክ ዋጋ የሚወሰነው በመረጃ ማከማቻ ዋጋ ወይም ወጪ ላይ ብቻ በመመስረት ይሆናል።

(5) የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 ተግባራዊ ሲሆን፣ የመረጃ ሶፍትዌር ላይ ሶፍትዌር ዋጋ ወይም ወጪ ከጉምሩክ ዋጋ ላይ መቀነስ አለበት። ይህ የዋጋ ቅናሽ ተፈጻሚ የሚሆነው፣ አስመልጧል (declarant) የሶፍትዌርን ዋጋ የመረጃ ሶፍትዌርን ዋጋ በግልጽ ለይቶ የሚያሳይ መረጃ ሲያቀርብ ብቻ።

(6) ለዚህ አንቀጽ ንቀጽለ

(ሀ) "የመረጃ ለዚህ a" ማለት ሶፍትዌርን ለማከማቸት እና ለማስተላለፍ ተብሎ የተሰራ እንደ ማግኔቲክ ዲስክ፣ ኦፕቲካል ዲስክ ወይም ቴፕ ያሉ የሚጨበጡ ቁሶች ማለት ነው። ይህ ትርጓሜ የተቀናጁ ሰርኪዩቶችን ሴሚኮንዳክተሮችን እና መሰል መሣሪያዎችን፣ እንዲሁም እነዚህ ሰርኪዩቶች ወይም መሣሪያዎች የተገጠሙባቸውን ማናቸውንም ሌሎች ቁሶች አያካትትም።

(ለ) "መረጃ ወይም መተግበሪያ ሶፍትዌር" ማለት ለመረጃ ማቀነባበሪያ መሣሪያዎች አገልግሎት እንዲውሉ ተብለው የተቀረጹ ፕሮግራሞች ወይም ትዕዛዞች ማለት ነው። ይህ ትርጓሜ የድምፅ ቅጂዎችን፣ ሲኒማቶግራፊክ ፊልሞችን እና የቪዲዮ ቅጂዎችን አያካትትም።

9) የአዋጁ አንቀጽ 99 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ አንቀጽ 99 ተተክቷል፤

99. ተጨማሪ መረጃና ማስረጃ ስለማቅረብ

1/ ኮሚሽኑ የቀረበው የግብይት ዋጋ የተከፈለውን ወይም ሊከፈል የሚገባውን ትክክለኛ ዋጋ የማያንጸባርቅ መሆኑን ወይም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 90 ንዑስ አንቀጽ 2 መሰረት በገዢው እና በሻጩ ያለው ግንኙነት በግብይቱ ዋጋ ላይ ተጽእኖ ያሳደረ መሆኑን ለማመን በቂ ምክንያት ካለው ዲክላራሲያን አቅራቢው የግብይቱ ዋጋ ትክክለኛ መሆኑን የሚያሳይ ተጨማሪ መረጃ ወይም ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊጠይቀው ይችላል።

2/ ኮሚሽኑ የዲክላራሲዮን አቅራቢውን ተጨማሪ መረጃ ወይም ማስረጃ ከተቀበለ በኋላም ስለግብይቱ ዋጋ በበቂ ምክንያት ላይ የተመሰረተ ጥርጣሬ ካለው ወይም ዲክላራሲዮን አቅራቢው ምላሽ ካልሰጠ የዕቃው የጉምሩክ ዋጋ በዚህ አዋጅ ከአንቀጽ 91-95 ባሉት ድንጋጌዎች መሰረት ይወሰናል።

3/ ዲክላራሲዮን አቅራቢው በሚያቀርበው ጥያቄ መሰረት ኮሚሽኑ የግብይት ዋጋው ውድቅ የተደረገበትን ምክንያት ጨምሮ ለጉምሩክ ዋጋ ውሳኔው መሰረት የሆነውን ምክንያት ለዲክላራሲዮን አቅራቢው በጽሁፍ መግለጽ አለበት። በጉዳዩ ላይ የመጨረሻ ውሳኔ ከመሰጠቱ በፊት ዲክላራሲዮን አቅራቢው ለተሰጠው ምክንያት ምላሽ እንዲሰጥ እድል ሊሰጠው ይገባል።

10) የአዋጁ አንቀጽ 101 ተሰርዞ፣ በሚከተለው አዲስ አንቀጽ 101 ተተክቷል፤

“101 የገንዘብ ምንዛሪ

ወደ አገር ውስጥ የሚገቡም ሆነ ከአገር የሚወጡ ዕቃዎች የጉምሩክ ዋጋ የሚሰላው ስለዕቃዎቹ የቀረበው የዕቃ ዲክላራሲዮን ለኮሚሽኑ ቀርቦ ተቀባይነት ባገኘበት ቀን በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የተገለጸውን ጠቋሚ የገንዘብ ምንዛሪ ልክ በመጠቀም ይሆናል።”

11) የአዋጁ አንቀጽ 107 ተሰርዞ፣ በሚከተለው አዲስ አንቀጽ 107 ተተክቷል፤

107 የዕቃዎች የሥራት አገር መግለጫ

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ወደአገር በሚገቡ እያንዳንዱ ዕቃዎች እና/ወይም የእነዚህ ዕቃዎች ማሸጊያ የተሠሩበትን አገር የሚያስረዳ መግለጫ በቀላሉ ሊፋቅ፣ ሊነሳና ሊለወጥ በማይችል አኳኋን በእንግሊዝኛ ቋንቋ የተፃፈባቸው ሊሆን ይገባል።

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ ለንግድ የማይውሉ የግል መገልገያ ዕቃዎች ላይ ተፈፃሚነት አይኖረውም።

3/ ሚኒስቴሩ የሥራት አገር መግለጫ የማይመለከታቸው ዕቃዎችን እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተዘረዘረውን ሳያሟሉ ወደ አገር የሚገቡ ዕቃዎች የሚስተናገዱበት ሁኔታን ጨምሮ የዕቃዎች ሥራት አገርን የሚመለከት ዝርዝር መመሪያ ያወጣል።

12) የአዋጁ አንቀጽ 108 ተሰርዞ፣ በሚከተለው አዲስ አንቀጽ 108 ተተክቷል፤

“108 በንግድ ስምምነት የታሪፍ ቅናሽ የሚደረግላቸው ዕቃዎች የሥራት አገር ድንጋጌዎች

1/ የታሪፍ ቅናሽ የሚደረግላቸው ዕቃዎች የሥራት አገር ድንጋጌዎች የሚመሩት ኢትዮጵያ አባል በሆነችባቸው ዓለም አቀፍ፣ አህጉራዊ፣ ቀጣናዊ ወይም በሁለትዮሽ

የንግድ ስምምነቶች ውስጥ በተመለከቱ የስራት አገር አወሳሰን ድንጋጌዎች መሰረት ብቻ ይሆናል።

2/ የታሪፍ ቅናሽ ተፈጻሚ የሚሆነው አግባብ ባለው የታሪፍ ቅናሽ ስምምነት የተመለከተውን የሚያሟላ እና በስምምነቱ የተመለከተውን የስራት አገርን የሚያሳይ ማስረጃ ሲቀርብ ይሆናል።

3/ ኮሚሽኑ ኢትዮጵያ በምታደርጋቸው የታሪፍ ቅናሽ የንግድ ስምምነቶች እና በዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች መሠረት የሥራት አገር ማስረጃዎችን የማስተዳደር፣ የማስፈጸም፣ የሥራት አገር ማረጋገጫ የመስጠት እንዲሁም ትክክለኛነትን የማረጋገጥ ኃላፊነት ተሰጥቶታል።

13) የአዋጅ አንቀጽ 118 ንዑስ አንቀጽ 1 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ 1 ተተክቷል፤

1) በዚህ አዋጅ መሠረት የሚጠየቅ ዋስትና የጥሬ ገንዘብ ተቀማጭ፣ የባንክ የዋስትና ሰነድ፣ የኢንሹራንስ ሰነድ ወይም በመንግሥት በጀት የሚተዳደሩ መሥሪያ ቤቶችን፣ የመንግስት የልማት ድርጅቶችን እና ልዩ መብት የተፈቀደላቸው የኢኮኖሚ አንቀሳቃሾችን የሚመለከት ሲሆን በጽሑፍ የተደረገ የግዴታ ስምምነት ሊሆን ይችላል።

14) የአዋጅ አንቀጽ 123 ንዑስ አንቀጽ 2 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ 2 ተተክቷል፤

“2) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት በብልጫ የተከፈለ ቀረጥና ታክስ ተመላሽ ጥያቄ ሊታይ የሚችለው ዕቃው የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ተከናውኖበት ዲክላራሲዮን ከተጠናቀቀበት ቀን ወይም ዕቃው ወደ አገር የማይገባ መሆኑ ተረጋግጦ ዲክላራሲዮኑ ከጉምሩክ መረጃ ሥርዓት ከተሰረዘበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ከቀረበ ብቻ ነው።”

15) የአዋጅ አንቀጽ 133 ንዑስ አንቀጽ 3 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ 3 ተተክቷል፤

3) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተገለጸው መሠረት ለኮሚሽኑ ወይም ለህግ አስከባሪው አካል በተሰጠ መረጃ መሠረት የተገኙትን ዕቃዎች በቁጥጥር ስር እንዲውሉ ለማድረግ ከተቻለ መረጃና ድጋፍ ለሰጡ ሰዎች የገንዘብ ሚኒስቴር በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ወሮታ ይከፈላል።

16) የአዋጅ አንቀጽ 147 ንዑስ አንቀጽ (3) ፊደል ተራ /ሀ/ እና /ለ/ ተሰርዘው በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ (3) ፊደል ተራ /ሀ/ እና /ለ/ ተተክቷል። አዲስ ፊደል /ሐ/ ተጨምሯል።

(ሀ) ዕቃዎቹን ለመደበቅ እንዲያስችል ሆኖ የተሠራ፣ የተለወጠ ወይም መደበቂያ አካል የተገጠመለት ከሆነ፤

- (ለ) ማንኛውም የጫነው ዕቃ የገንዘብ ሚኒስቴር በሚያወጣው መመሪያ በሚወሰነው መጠን የኮንትራባንድ ዕቃ የሆነ እንደሆነ የዕቃው ግምታዊ ዋጋ ከግምት ውስጥ ሳይገባ ማንኛውም ተወርሶ ለመንግስት ገቢ ይደረጋል።
- (ሐ) ማንኛውም ከመወረሱ በፊት የማንኛውም ባለቤት ይህንኑ እንዲያውቀው ሊደረግ እና ማንኛውም ጥቅም ላይ ስለዋለበት ሁኔታ ማስረጃ እንዲያቀርብ እድል ሊሰጠው ይገባል።

17) ከአንቀጽ 133 ንኡስ አንቀጽ 3 ቀጥሎ የሚከተለው አዲስ ንኡስ አንቀጽ 4 ተጨምሯል፦

“4. በባህሪው ሚስጥራዊ የሆነ ወይም ለጉምሩክ ዋጋ አወሳሰን ዓላማ በሚስጥር የተሰጠ ማንኛውም መረጃ እንደ ጥብቅ ሚስጥር መያዝ አለበት። መረጃውን የሰጠው ግለሰብ ወይም የመንግስት አካል ልዩ ፈቃድ ካልሰጠ በስተቀር፣ ይህ ሚስጥራዊ መረጃ መገለጽ የለበትም፤ ሆኖም መረጃው በፍርድ ቤት የክርክር ሂደት ውስጥ እንዲገለጽ ሲፈለግ ይህ ገደብ ተፈጻሚነት የለውም።”

18) የአዋጁ አንቀጽ 155 ንዑስ አንቀጽ 2 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ ንዑስ አንቀጽ 2 ተተክቷል፤

2/ ይግባኝ የተባለበት ጉዳይ የቀረጥና ታክስ ክፍያን የሚመለከት ሲሆን የፌዴራል ታክስ ይግባኝ ኮሚሽን 50% (ሃምሳ በመቶ) ክርክር ያስነሳው የቀረጥና ታክስ ክፍያ መፈጸሙን ሳያረጋግጥ ይግባኙን አይቀበልም።

19) የአዋጁ አንቀጽ 157(3) ተሰርዟል፤ የአንቀጽ 157 ቀሪ ድንጋጌዎች ተሸጋሽገዋል።

20) የአዋጁ አንቀጽ 160 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ አንቀጽ 160 ተተክቷል።

"160. ስለ አንጓዥ ግዴታዎች እና ኮንትራባንድ በማንኛውም ድርጊት ስለ መተላለፍ

- 1/ ማንኛውም አንጓዥ፤
 - (ሀ) በተወሰነው የጊዜ ገደብ ውስጥ የመንገደኞች ወይም የጭነት መግለጫ ካላቀረበ፣
 - (ለ) ከተፈቀደለት ሰው በስተቀር ሌላ ሰው ወደ ማንኛውም እንዲገባ ካደረገ፤ ወይም
 - (ሐ) ማንኛውም ከጉምሩክ ወደብ እንዲወጣ ከተወሰነ በኋላ ምክንያቱን ለጉምሩክ ሹም ሳያስረዳና ፈቃድ ሳያገኝ እንዲቆይ ካደረገ፤ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ከሚወሰነው መጠን በማይበልጥ የገንዘብ መቀጫ ይቀጣል።
- 2/ ማንኛውም አንጓዥ የጉምሩክ ወደብ በደረሰ ማንኛውም ላይ የጉምሩክ ሹም በሌለበት ዕቃ የጫነ፣ ያራገፈ ወይም ለመጫን ወይም ለማራገፍ ሙከራ ያደረገ እንደሆነ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ከሚወሰነው መጠን በማይበልጥ የገንዘብ መቀጫ ይቀጣል።

- 3/ የኮንትራባንድ እቃ ጭኖ የተገኘው ማንኛውም ባለቤት በኮንትራባንድ ወንጀል ተሳታፊ ሆኖ ከተገኘ የሚኖርበት የወንጀል ተጠያቂነት እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ወንጀሉ እንዳይፈጸም ለማድረግ ተገቢውን የጥንቃቄ እርምጃ ካልወሰደ የኮንትራባንዱ እቃ መወረስ እንደተጠበቀ ሆኖ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ከሚወስነው መጠን በማይበልጥ የገንዘብ መቀጮ ይቀጣል።
- 4/ የማንኛውም ባለቤት ሰነዶችን የማጣራት፣ የፍተሻ፣ እና የማሸግ እርምጃዎችን ጨምሮ በጉምሩክ ደንብ የተመለከቱ የጥንቃቄ እርምጃዎችን በመውሰድ ረገድ የተከተለውን አሰራር ከግምት ውስጥ በማስገባት የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ የስራውን ልዩ ባህሪ መሰረት በማድረግ ለህዝብ ማመላለሻ ተሽከርካሪም ተፈጻሚ ይሆናል።
- 5/ የጭነት ማሸጊያን ወይም ኮንቴነርን በመክፈት የኮንትራባንድ ዕቃን ቀላቅሎ ጭኖ የተገኘ ማንኛውም ባለቤት ዕቃው የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ከሚወስነው መጠን በማይበልጥ የገንዘብ መቀጮ ይቀጣል።
- 6/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) የተመለከተው ማንኛውም እንስሳ ከሆነ ባለቤቱ የተጫነውን የኮንትራባንድ ዕቃ አንድ መቶ ፐርሰንት ወይም የእንስሳው ወቅታዊ ዋጋ የገንዘብ መቀጫ ከሁለቱ አነስተኛውን የገንዘብ መቀጫ ይቀጣል።
- 7/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና (4) የተመለከተው ቢኖርም በማንኛውም ሁኔታ በማንኛውም ባለቤት ላይ የሚጣለው መቀጫ ከማንኛውም ወቅታዊ የገበያ ዋጋ መብለጥ የለበትም።

21) የአዋጁ አንቀጽ 161 ተሰርዞ በሚከተለው አዲስ አንቀጽ 161 ተተክቷል።

- 1/ ማንኛውም የጉምሩክ መጋዘን ባለፍቃድ በዚህ አዋጅ የተመለከቱትን ግዴታዎች ያላከበረ እንደሆነ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 176(3) መሰረት በሚወጣ መመሪያ ላይ ተመስርቶ ሊወሰድ የሚችል ተጨማሪ አስተዳደራዊ እርምጃ እንደተጠበቀ ሆኖ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ከሚወስነው መጠን በማይበልጥ የገንዘብ መቀጮ ይቀጣል።
- 2/ ወደ ጉምሩክ ቦንድድ መጋዘን መግባት ያለበት ዕቃ ወደ ጊዜያዊ ዕቃ ማከማቻ መጋዘን ገብቶ የተገኘ በሚሆንበት ጊዜ በአምስት የስራ ቀናት ውስጥ ወደ ተፈቀደ የጉምሩክ መጋዘን ያልተላለፈ ዕቃ አስመጪ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ከሚወስነው መጠን በማይበልጥ የገንዘብ መቀጫ ከፍሎ ዕቃውን ወደ ቦንድድ መጋዘን እንዲያስተላልፍ ወይም ዕቃው በጊዜያዊ የዕቃ ማከማቻ መጋዘን ውስጥ እያለ የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት እንዲፈጸምበት ያደርጋል።
- 3/ ወደ አገር ውስጥ በጊዜያዊነት የገባ ዕቃ በአዋጁ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ ተመልሶ ከአገር ያልወጣ እንደሆነ አስመጪው በእርጅና ቅናሹ ላይ የሚከፍለው ቀረጥና ታክስ እንዲሁም ሌሎች ወጪዎችን መክፈሉ እንደተጠበቀ ሆኖ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ከሚወስነው መጠን በማይበልጥ

የገንዘብ መቀጫ ከፍሎ የተያዘው ዋስትና ተመላሽ ተደርጎለት በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ ዕቃው ተመልሶ ከአገር እንዲወጣ ያደርጋል።

3. አዋጁ የሚጻፍበት ቀን

ይህ አዋጅ በፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ የጻፍ ይሆናል።

አዲስ አበባ _____ ቀን 2018 ዓ.ም

ታዩ አፅቀ ስላሴ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

ፕሬዝዳንት

Proclamation No. _____/2026

Customs Proclamation (Amendment)

WHEREAS, it has become necessary to further amend the Customs Proclamation (as amended) No. 859/2014,

NOW THEREFORE, in accordance with Article 55/1/ of the Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia it is hereby proclaimed as follows:

1. Short Title

This proclamation may be cited as “Customs Proclamation (as Amended) Further Amendment No. __/2026”

2. Amendment

The Customs Proclamation No.859/2014 (as amended) is hereby further amended as follows:

1) Article 23 sub-article 1 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new sub-articles (1), (2), (3), and (4); other provisions of the Article are renumbered as sub-articles 5 to 11.

- 1/ The Commission may, in order to ensure that goods to be released are covered by a registered declaration and to carry out subsequent customs procedures, examine the goods in whole or in part or by taking samples in quantities to be determined by a directive.
- 2/ Examination of goods conducted in accordance with sub-article 1 of this Article may, as necessary, be carried out by cargo scanning equipment or laboratory analysis or physical inspection or other alternatives.
- 3/ The Commission may conduct a documentary examination to verify the accuracy and completeness of the information contained in the goods declaration submitted by the declarant.
- 4/ Without prejudice to the provisions of sub-article 2 of this Article, the Commission may, where it finds it necessary, conduct a re-examination of goods that have already undergone goods and/or documentary examination.

2) Sub-article (4) of Article 25 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new sub-article (4); additionally, sub-article (5) is added after sub-article (4).

- 4/ Goods entered into the country and registered under a single declaration shall be released for free circulation together.

5/ Notwithstanding the provisions of sub- article 4 of this Article, where the declarant states that he is unable to pay the duties and taxes due on the imported goods at once and requests a partial release of goods, the release of goods upon verification that the duties and taxes due for the specific portion of goods to be released have been paid.

3) Sub-articles (1), (2), (6), (7), and (8) of Article 51 of the Proclamation are deleted and replaced by the following new sub-articles (1), (2), (6), (7), and (8).

1/ Any goods imported by sea or land must be removed from the temporary customs storage within forty-five days from the date of entry into the storage after the necessary customs formalities have been completed, unless the delay is attributable to customs controls, administrative action, or force majeure, in which case the time limit shall be extended accordingly.

2/ Any goods imported by air must be removed from the temporary customs storage within thirty days from the date of entry into the storage, after the necessary customs formalities have been completed, subject to the same exceptions provided under sub-article 1 of this Article.

6/ Raw materials imported under the export trade duty incentive scheme must be processed into products and supplied to the external market within one year from the date they were delivered to the beneficiary. However, the Commission may extend this time limit for an additional one year or more, as the case may be, where it is satisfied that the failure to process the raw materials and supply the products to the external market was due to sufficient reasons.

7/ Goods entered into temporary customs storage or a bonded warehouse that are not removed within the time limits specified under sub-articles (1), (2), (3), and (4) of this Article shall be transferred to a government customs warehouse.

8/ The owner of the goods shall have the right to take delivery of the goods transferred to a government customs warehouse in accordance with sub- article (7) of this Article before they are disposed of, upon payment of the duties, taxes, and other expenses due.

4) Sub-article (2) of Article 62 is deleted and replaced by the following new sub-article (2)

“2/ Notwithstanding the provisions of sub-article (1) (a) of this Article, the Commission:

(a) shall transfer goods classified as cultural heritage by the relevant law or goods that the Ministry of Finance determines to be used by public bodies to the appropriate government body;

(b) Subject to sub-article 1 of this Article the proceeds from the sale of contraband goods shall be used for building capacity in accordance with the Directive to be issued by the Ministry of Finance.

5) Article 89 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Article 89:

“89. Principles

- 1/ The customs value of imported and exported goods, for the purposes of applying the customs tariff, other import or export charges, and non-tariff measures prescribed by law, shall be determined in accordance with the valuation methods set out in this Part.
- 2/ The customs value of imported goods shall be determined in accordance with Art. 90 -95 of this Proclamation, in the order of precedence.
- 3/ The customs value of export goods shall be the actual cost of the goods up to the final exit point from the customs territory of Ethiopia.

6) Article 4 and 5 of Article 89 are deleted and replaced by the following sub-article (4) and (5):-

“(4) The Ministry may issue a directive for the implementation of the valuation methods provided under this Proclamation. Such directive shall not establish or authorize any valuation method other than those set out in Articles 90 to 95.

(5) The Commission may use valuation databases for risk management and value verification. Such databases shall not serve as fixed or minimum values, nor replace the valuation methods established under this Proclamation. Information derived from these sources may be used solely to assess whether a declared transaction value appears reasonable and to determine whether further inquiry is warranted.

7) The introduction part of article 90 (1) and Sub article (d) of the same article are deleted and replaced by the following:

“1. The transaction value of imported goods shall be the price actually paid or payable for the goods when sold for export to Ethiopia, and adjusted where necessary, as set forth in Article 96 of this Proclamation; provided, however, that:

(d) Where the buyer and seller are related, the Commission may question the acceptability of the declared transaction value where it has reasonable grounds to believe that the relationship influenced the price, following the procedure set out in Article 99 of this Proclamation. If the importer is unable to prove that such relationship did not influence the price, the Commission may reject the declared transaction value.

8) The following new sub-articles 4, 5 and 6 are added after sub-article 3 of Article 98;

“(4) The customs value of imported carrier media bearing software shall be determined based solely on the cost or value of the carrier medium itself.

(5) When sub-article (4) of this provision is applied, the cost or value of the software recorded on the carrier medium shall be deducted from the customs value. This deduction shall only be applicable if the declarant provides information that clearly distinguishes the cost or value of the software from the cost or value of the physical carrier medium.

(6) for the purpose of this article.

(a) **‘Carrier medium’** means a physical object, such as a magnetic disc, optical disc, or tape, designed for the storage and conveyance of software. This definition excludes integrated circuits, semiconductors, and similar devices, as well as any articles into which such circuits or devices are incorporated.

(b) **‘Data or instructions (Software)’** means recorded programs or instructions, supplied for the operation of data processing equipment. This definition excludes sound recordings, cinematic films, and video recordings.

9) Article 99 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Article 99.

99. Production of Additional Information and Evidence

1) Where the Commission has reasonable grounds to believe that the declared transaction value may not reflect the price actually paid or payable, or that the buyer-seller relationship may have influenced the price as per sub-article 2 of Article 90, it may require the declarant to produce additional information or evidence demonstrating that the declared transaction value is correct.

2) Where the Commission, after receiving further information or evidence still has reasonable doubts about the accuracy of the declared value or in the absence of a response by the declarant, the customs value of the goods may be determined under the next applicable method provided in Articles 91 to 95 of this Proclamation.

3) Upon written request, the Commission shall provide the declarant with the written reasons for the customs value determined, including the grounds for any decision rejecting the declared transaction value. The declarant shall be given an opportunity to respond to such reasons before a final determination is made.

10) Article 101 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Article 101:

101. Exchange Rate

The customs value of imported or exported goods shall be calculated on the basis of the indicative exchange rate declared by the National Bank of Ethiopia on the date the customs declaration for the goods is submitted to and accepted by the Customs Commission.”

11) Article 107 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Article 107:

107. Origin Marking

- 1/ Without prejudice to the provision of Sub-Article 3 of this Article, the name of the country of origin of imported goods shall be affixed, in English, on each good and/or the package thereof in a manner that such marking cannot be easily deleted, removed or altered.
- 2/ The provision of Sub-Article (1) of this Article shall not apply to personal use items that are not intended for trade.
- 3/ The Ministry shall issue a detailed directive concerning the country of origin, including goods that are not subject to origin marking, and the treatment of goods that do not fulfill the requirements set forth in Sub-Article (1) of this Article.

12) Article 108 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Article 108:

108. Rules of Preferential Origin of Goods

- 1/ The preferential origin of goods shall be governed exclusively by the rules of origin laid down in the international, regional or bilateral agreements providing for preferential tariff treatments to which Ethiopia is a party.
- 2/ The granting of preferential tariff treatment shall be conditional upon compliance with the applicable preferential rules of origin and the submission of valid proof of origin, as prescribed in the relevant agreement.
- 3/ The Commission shall be the competent authority responsible for the administration, implementation, issuance and verification of proofs of preferential origin, in accordance with the provisions of the relevant agreement and this Proclamation.

13) Sub-Article 1 of Article 118 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Sub-Article 1:

1/ Where a security is required to be furnished pursuant to this Proclamation, such security shall be by cash deposit, bank guarantee, and insurance bond or in case of public bodies, public enterprises and authorized economic operators a written undertaking.”

14) Sub-Article 2 of Article 123 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Sub-article 2;

“2. Any claim of refund of taxes and duties can be entertained on the basis of sub-article (1) of this Article only where the claim is lodged within one year from the date the customs formalities were completed and the declaration was finalized, or, in the event it is confirmed that the goods will not enter the country, from the date the declaration was deleted from the customs information system.”

15) Sub-Article 3 of Article 133 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Sub-Article 3:

3/ Where the information supplied to the Authority or other law enforcement body pursuant to sub- article (1) of this Article leads to seizure of the goods, all persons that have provided information and support shall be rewarded in accordance with directive issued by the Ministry of Finance.

16) Paragraphs (a) and (b) of sub-article (3) of Article 147 of the Proclamation are deleted and replaced by the following new paragraphs (a), (b) and (c) of sub-article (3).

(a) If it is constructed or modified or fitted with a compartment in a manner that enables it to conceal goods,

(b) If the goods loaded on the means of transport are contraband goods with the volume to be determined in accordance with the Directive to be issued by the Ministry of Finance, the means of transport shall be confiscated and forfeited to the government without regard to the estimated value of the goods.

(c) Prior to confiscation, the owner of the means of transport shall be notified and given the opportunity to present evidence or explanations regarding the use of the means of transport.

17) The following new sub-article (4) is added after sub article (3) of Article 133;

“4 All information which is by nature confidential or which is provided on a confidential basis for the purposes of customs valuation shall be treated as strictly confidential by the authorities concerned who shall not disclose it without the specific permission of the person or government providing such

information, except to the extent that it may be required to be disclosed in the context of judicial proceedings.”

18) Sub-Article 2 of Article 155 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Sub-Article 2:

2/ If the appeal is with respect to payment of duties and taxes, the Federal Tax Appeal Commission shall not admit lodging of the appeal unless 50% (fifty percent) of the disputed duties and taxes have been paid.

19) Sub-Article 3 of Article 157 of the Proclamation is deleted and the remaining sub-articles of Article 157 are renumbered.

20) Article 160 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Article 160 :

160 Obligations of Carriers and Violations Related to the Act of Transporting Contraband

1/ Any carrier who:

- (a) Fails to submit a passenger or cargo manifest within the specified time limit.
- (b) Allows any person other than an authorized person to enter the means of transport; or
- (c) Causes the means of transport to remain at a customs port after a decision has been made for its departure without explaining the reason to and obtaining permission from a customs officer; shall be punished with a fine to be determined by Council of Ministers Regulations.

2/ Any carrier who loads, unloads, or attempts to load or unload goods on a means of transport that has arrived at a customs port in the absence of a customs officer shall be punished with a fine to be determined by Council of Ministers Regulations.

3/ Without prejudice to criminal liability where it is confirmed that the owner of a means of transport loaded with contraband goods participated in the contraband offence or failed to exercise due diligence to prevent such offence and without prejudice to the confiscation of the contraband goods,

the owner of a means of transport shall be punished with a fine to be determined by Council of Ministers Regulations.

- 4/ The provisions of sub-article 3 of this Article shall also apply to a public transport vehicles, considering the specific operational circumstances and to the extent to which the owner has complied with preventive obligations explicitly set out in the customs regulations, including documentation, inspection and sealing requirements.
- 5/ The owner of a means of transport found to have loaded contraband goods by mixing them after opening a cargo seal or container shall, without prejudice to the confiscation of the goods, be punished with a fine to be determined by Council of Ministers Regulations.
- 6/ If the means of transport referred to in sub- article (3) of this Article is an animal, the owner sh loaded contraband goods or the current all be punished with a fine equal to one hundred percent of the value of the value of the animal, whichever is lesser.
- 7/ Notwithstanding the provisions of sub- articles transport shall in no case exceed the (3) and (4) of this Article, the fine imposed on the owner of the means of current market value of the means of transport.

21) Article 161 of the Proclamation is deleted and replaced by the following new Article 161:

- 1/ Any licensed customs warehouse operator who fails to comply with the obligations specified in this Proclamation shall, without prejudice to additional administrative measures that may be taken based on the directive to be issued pursuant to Article 176(3) of this Proclamation, pay a fine to be determined by Council of Ministers Regulations.

- 2/ customs bonded warehouse are found to have entered a temporary storage warehouse, and the goods are not transferred to the authorized customs warehouse within five working days, the importer shall pay a fine to be determined by Council of Ministers Regulations and transfer the goods to a bonded warehouse or ensure that customs formalities are completed while the goods are in the temporary storage warehouse.
- 3/ Where goods imported into the country on a temporary basis are not re-exported within the period specified in the Proclamation, the importer shall, without prejudice to the payment of duties and taxes based on the depreciated value as well as other expenses, pay a fine to be determined by Council of Ministers Regulations. have the held security returned, and ensure the goods are re- exported within one month.

3. Effective Date

This Proclamation shall enter into force on the date of its publication in the Federal Negarit Gazettee.

Done at Addis Ababa this ____ day of ____ 2026

TAYE ATSKE SILASSIE

PRESIDENT OF THE FEDERAL DEMOCRATIC

REPUBLIC OF ETHIOPIA